

Лущик А.М.,
асистент кафедри соціальної
та практичної психології,
Житомирський університет
імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЯ УЧНІВ ПЕРШОГО КЛАСУ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Початок навчання у школі є однією з важливих та насичених подій у житті дитини. Цей період вважається відповідальним, як для самої дитини так і для батьків. Переступивши поріг навчального закладу дитина вже змінює свій статус та стає учнем. Зміна статусу включає в себе нові обов'язки, знайомство з новим колективом, виконання домашніх завдань, новий режим дня. Ускладнює процес адаптації учнів 2022,2023 років – повномасштабне вторгнення, яке триває досі.

Шкільна адаптація – це пристосування дитини до вимог школи, які стали для неї новими, в порівнянні з тими, які були у дошкільному закладі [2,с. 4]. Варто враховувати, що режим дня у період відвідування дитячого садочка, правила та діяльність, яка переважала у дитини змінюється з моменту початку відвідування школи. У цей момент дитина може відчувати тривогу та страх, і наша основна мета мінімізувати такий стан та допомогти дитині адаптуватись до нових умов.

Учні першого класу починають своє навчання в період підвищеного рівня небезпеки, великої кількості повітряних тривог, обстрілів, вимкнення світла та багато інших проблем. В зв'язку з чим, рівень тривоги та страху у дітей може бути вищим. Особливої уваги потребують внутрішньо переміщені діти та діти з особливими освітніми потребами. Перед вчителями постають нові та складні виклики.

Мета адаптаційного періоду: створити психолого-педагогічні умови, які б забезпечили сприятливий перебіг пристосування до шкільного навчання та життя [2, с. 4]. В силу теперішніх подій створити комфортні та саме головне безпечні умови може бути складно, однак це є важливі базові потреби дитини, що зроблять процес адаптації легшим.

З якими можливими труднощами може зустрітись вчитель під час адаптації дітей першого класу в період війни:

- Труднощі у сприйнятті нового навчального матеріалу, деяким дітям може бути важко зосередити увагу, запам'ятати навчальний матеріал. На це може вплинути стресові ситуації під час навчального процесу.
- Розгубленість під час повітряної тривоги. Діти по різному реагують на повітряну тривогу і потребують чітких інструкцій від дорослих.
- Труднощі у виокремленні та поясненні своїх потреб. Дитина може розгубитись та не знати, як пояснити про свої потреби.

- Можуть бути різкі зміни настрою у дитини, від неконтрольованого гніву до плачу.
- Важливість тримати все під контролем. Діти можуть задавати багато запитань, метушитись, дзвонити батькам.
- Страх відійти від вчителя або втратити його з поля зору.

Усі перераховані труднощі є лише частиною ймовірних складних ситуацій, які потребуватимуть розуміння та підтримки з боку дорослих. Особливої уваги можуть потребувати діти з особливими освітніми потребами та внутрішньо переміщені діти. Відчуття загрози може спричинити повторні переживання, що негативно позначається на відновленні переселенців [1, с. 254]. Важливо наголосити, що діти, які були переселені із зони АТО стали надзвичайно чутливими до підсиленних звуків, таких як, посилення шуму літака збільшення частоти шуму, перегляду військових фільмів та телевізійних новин, велике скупчення людей та багато іншого. [1,с.254].

В свою чергу, додаткової уваги потребують діти з особливими освітніми потребами. Які є чутливими та потребують додаткової допомоги дорослих, якщо дитина має можливість співпрацювати з вчителем та асистентом вчителя, це сприятиме полегшенню процесу адаптації дитини. На сьогодні, учні першого класу вже мають досвід навчання в період військового часу, зокрема, діти мають досвід навчання в укритті та дистанційно. Такий формат є стресовим та може продовжити процес адаптації учнів.

Шелестова Л. В. наголошує, що в умовах війни навчання учнів початкової школи повинно бути орієнтоване на розвиток не лише академічних знань, але й вміння зберігати психологічну стійкість, самоконтроль та уміння вмикати механізми адаптації до змін. [3, с. 54] Війна викликає у дітей різні емоції: стрес, страх, паніку, тривогу, нестабільність, розчарування тощо, що потребує готовності вчителів допомогти учням зрозуміти та пережити їхні емоції, забезпечити їм постійну підтримку та позитивний настрій. [3, с. 54] Створення доброзичливої атмосфери в класному колективі сприятиме не лише успішній адаптації учнів до навчання та до нового колективу але й допоможе під час складних, стресових ситуацій.

Загалом, навчання учнів початкової школи в умовах війни має свої особливості, оскільки діти цього віку потребують особливої уваги, турботи та підтримки [3, с.54]. Враховуючи опрацьовані джерела варто виокремити, що в силу подій українські першокласники мають додаткові стресові фактори, що впливають на процес адаптації учнів. Однак, завдяки командній роботі спеціалістів закладу освіти та батьків діти можуть пройти процес адаптації до навчання та навчального закладу значно легше та швидше.

Список використаних джерел

1. Козак М. Психологічна допомога дітям з тимчасово переселених родин. *Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання: матеріали II міжнар. студентської наук. – тех. конф., м.Тернопіль, 25-26 квітня. 2019 р.* С.253-254.
2. Кравчук Л.В. Особливості шкільної адаптації першокласників. *Сучасна школа України. 2013. Вересень. №9(261). С.4-16*
С 52-56.
3. Шелестова Л.В.Індивідуалізація навчання у початковій школі в умовах війни. *The process of science formation and its contemporary appearance: матеріали XII міжнар. наук.- практи., м.Темпере, 20-21 березня. 2023 р.*